

Den långa kampen

Från maj 2005 till mars 2013

Landskapet ovan alunskiffern är fortfarande hotad.

Falköpings Tidning 14 maj 2005

Skiffer en outnyttjad naturresurs i Sverige

Av ANDERS AXELSSON
0500-77 02 05

"Alunskiffer är en av Sveriges största outnyttjade naturresurser." Så skriver det irländska företaget Minmet i ett dokument om verksamheten i Sverige.

Styrelseordförande och största enskilda ägare i gruvföretaget Minmet är svensken Rolf L Nordström.

Världsmarknadpriserna på de metaller som finns i skiffer har ökat kraftigt under det senaste åren.

Bosse Gustafsson, som är geolog vid Statens geologiska undersökningar SGU, delar uppfattningen att alunskiffer är en stor outnyttjad naturresurs.

Ökat intresse i hela världen

Intresset för alunskiffer har ökat i världen. Gruvbolag har positionerat sig när det gäller energigravara, säger Bosse Gustafsson som ser Minmets ansökan om prospektering som ett sätt att få kontroll över en tillgång som kan bli värdefull i framtiden.

Råvarupriser

Som en följd av att alla fler människor i världen får högre levnadsstandard stiger priserna på metaller och

energi. Inte minst är det utvecklingen i Kina som driver upp priserna på råvaror.

Priserna på aluminium, uran, vanadin, molybden och nickel har ökat och fortsätter priserna att stiga kan det i framtiden bli lönsamt att utnyttja de stora områden med skiffer som finns i berggrunden i området mellan Skövde och Falköping.

Alunskiffer innehåller en blandning av metaller som var och en finns i låg halt.

Energireserv

Ökar oljepriset kan det även bli lönsamt att utvinna den energi som finns i skiffer. Oljehalten är bara 1,5 procent,

men sammanlagt utgör den olja som finns i området vid Billingen en energireserv på 200 miljoner ton olja.

Utöver området mellan Skövde och Falköping vill Minmet leta efter guld och metaller i Sturuman och har ansökt om att prospektera ett område med alunskiffer i Närke.

Utöver Sverige letar bolaget mineraler i Rumänien, Brasilien, Peru och Dominikanska republiken.

Minmet kommer få tillgång till resultaten av den omfattande prospektering som LKAB och Boliden genomförde innan Ranstadverken byggdes. Efter det att uranbrytningen stoppades överlämnades materialet till Landsarkivet i Göteborg.

4

DEBATT

DAGENS INDUSTRI
LÖRDAG 9 MARS 2013

Redaktör: Petter Olsson debatt@di.se Telefon 08-573 650 00

Kommunerna bör få vetorätt mot prospektering ur alunskiffer. Sverige har en extremt exploateringsvänlig minerallagstiftning – men den kan medföra orimliga miljörisker. **Tio berörda kommuner** och lantbrukaren **Carl Piper** startar i dag ett upprop riktat till regeringen.

Dagens Industri 9 mars 2013

Vetorätt mot alunskiffer

ett antal kommuner är stora delar av berggrunden alunskiffer, en bergart som täcks av bördiga jordar. Om alunskiffern krossas frigörs tungmetaller och radioaktiva ämnen som utgör ett allvarligt hot mot markområden, grundvatten och odling under överskådlig tid. Erfarenheterna av tidigare brytning i alunskiffer ger ett dystert facit, och den pågående miljökatastrofen vid finska Talvivaaragruvan visar att inte heller moderna metoder är miljömässigt hållbara. Därför bör ett kommunalt veto införas när det gäller prospektering som syftar till mineral- eller gasutvinning ur alunskiffer.

Konventionell gruvidrift i urberg är en viktig näring på många håll i världen, inte minst i Sverige. När det gäller alunskiffer är bilden en annan. Svenska alunskiffer har fredats från exploatering sedan 1970-talet. Men till följd av Sveriges i internationell jämförelse extremt exploateringsvänliga minerallagstiftning verkar i dag en lång rad utländska prospekteringsföretag för helt ny utvinning av bland annat uran och fossilgas ur alunskiffer.

Stora områden med alunskiffer finns i Skåne, Västergötland, Östergötland, Närke, Jämtland, sydligaste Lappland samt på Öland. Just i dessa områden finns också Sveriges bördigaste odlingslandskap, vilket beror på att alunskiffern normalt förekommer tillsammans med kalksten.

Alunskiffern, som bildades för en halv miljard år sedan, karaktäriseras av ett påtagligt innehåll av fossilt kol, svavel och ett stort antal tungmetaller

och radioaktiva ämnen i låga halter. Orörd är alunskiffern stabil. Men när den bryts sönder och kommer i kontakt med luft och vatten frigörs ämnen med potential att förgifta omgivande sjöar, vattendrag, grundvatten och markområden i tusentals år.

De historiska erfarenheterna av exploatering av alunskiffer avskräcker i Sverige har vi Kvarnortshögen i Närke, där man fortfarande lever med konsekvenserna av den oljeutvinning ur alunskiffer som avslutades 1966.

Ett annat exempel är urangruvan i Ranstad i Västergötland, även den med aktiv verksamhet under 1960-talet. Den gruvans storlek motsvarar inte ens en tusen del av de storskaliga uranbrytningssprojekt som prospekteringsföretag vill få till stånd i Sverige i dag. Trots det har kostnaderna för att reducera miljökadeverkningsarna uppgått till en halv miljard kronor. Miljöarbetet är fortfarande inte avslutat. För att försöka stoppa läckaget av radioaktiva ämnen och för evigt lättläskade tungmetaller har man täckt in hela berget av krossad alunskiffer med ett två meter tjockt lager av bentonitlera, kalksten och morän.

De prospekteringsföretag som nu är aktiva i våra kommuner hävdar att dagens metoder för brytning av alunskiffer innebär acceptabla miljörisker. Detta motbevisas av den på-

gående miljökatastrofen vid finska Talvivaaragruvan. Där har nickel, koppar, zink, kobolt och uran utvunnits ur svartskiffer, vars egenskaper är jämförbara med alunskifferns. Trots tillgång till modern kunskap och ny teknik har verksamheten i Talvivaara, som endast har pågått några år, orsakat vad som beskrivs som en av Finlands värsta miljökatastrofer hittills.

Ett annat sätt som riskerar att frigöra alunskifferns tungmetaller och radioaktiva ämnen är att utvinna så kallad skiffergas. Metoden kallas för hydraulic fracturing eller fracking och har trots sin korta historia redan medfört stora miljöproblem i form av förstörda vattentäkter och landskap där den tillåts, exempelvis i USA.

Prospekteringsföretagen lockar med arbetstillfällen och utveckling; för de mer storskaliga projekten talas det om några hundra arbetstillfällen i ett par decennier. Därefter skulle kommande generationer tvingas ta över omfattande kostnader exempelvis för återställning av dagbrott och inopsling av vittrande skifferrester. De marker de ärver skulle dessutom vara obrukbara.

Förutom att exploatering av alunskiffer innebär oacceptabelt stora miljöhot för omgivande ekosystem, så är det oförsvarligt att ödelägga bördig jordbruksmark för överskådlig framtid. FN beräknar att mänsklighetens behov av livsmedel ökar med 60 procent redan till 2050. Det är inget orimligt antagande att mat från det svenska jordbruket kan komma att efterfrågas alltmer. I dag är hälften av

den mat vi konsumerar i Sverige importerad.

Över 40 svenska kommuner har stora delar alunskiffer i sin berggrund. Det är vi som bor och verkar i dessa kommuner – och våra barn – som får leva med konsekvenserna om våra alunskiffer bryts sönder. Därför bör kommunerna få sista ordet, när bolag vill genomföra undersökningar och provborrningar som syftar till utvinning ur alunskiffer.

I dag startar vi därför ett kommunupp-rop med denna innebörd, och bjuder även in övriga berörda kommuner att delta. Vår förhoppning är att regeringen ska inse den stora skillnaden mellan exploatering av alunskiffer och konventionell gruvidrift i urberg.

Inför ett kommunalt veto mot all slags prospektering i alunskiffer!

CARL PIPER, jordbrukare, initiativtagare till kommunupp-ropet, **LARS AHLKVIST** kommunstyrelsens ordförande (M), Hörby, **ANNSOFIE ANDERSSON**, kommunstyrelsens ordförande (S), Östersund, **MAGNUS BJÖRKMAN**, kommunstyrelsens ordförande (M), Tomelilla, **ULF ERIKSSON**, kommunstyrelsens ordförande (C), Falköping, **CURT B GUSTAFSSON** kommunstyrelsens ordförande (S), Tidaholm, **KATARINA JONSSON**, kommunstyrelsens ordförande (M), Skövde, **LISBETH LENNARTSSON**, kommunstyrelsens ordförande (C), Borgholm, **LEIF NORD**, kommunstyrelsens ordförande (M), Åre, **KARIN PAULSSON**, kommunstyrelsens ordförande (S), Berg, **MARIA SÖDERBERG**, kommunstyrelsens ordförande (C), Krokom

di.se

Följ debatten på nätet

di.se/debatt